

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการปกครองในการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศึกษากระบวนการสื่อสาร และการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัย หรือ กรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนอาข่า จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนววัฒนธรรมพหุวิทยา (Ethnography) คือ การเข้าไปฝังตัวเพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมภายในชุมชนร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเอกสาร โดยผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาสรุปเป็นทฤษฎีมูลฐาน (grounded theory) ซึ่งพบว่า มีปัจจัยสำคัญ 5 ประการที่เป็นองค์ประกอบในการสร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำทางการปกครองซึ่งเชื่อมโยงถึงคลังความรู้เดิมในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าที่ดำรงอยู่แล้วในชุมชน และนำไปสู่การสร้างกรอบจินตนาการเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชน คือ (1) โครงสร้างชุมชน บทบาท และ หน้าที่ (2) คุณลักษณะส่วนบุคคล (3) แหล่งที่มาของความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง (4) อัตวิสัยร่วมของประชาชนในชุมชน และ (5) กระบวนการสื่อสาร โดยแต่ละปัจจัยมีสัมพันธ์เชื่อมโยงกันดังนี้

ในด้านโครงสร้างทางการปกครอง บทบาท และ หน้าที่ พบว่า ชุมชนอาข่ามีผู้นำทั้งผู้นำทางการปกครองซึ่งมีบทบาทในฐานะผู้นำที่ได้รับอำนาจหน้าที่จากรัฐ และ ผู้นำทางวัฒนธรรมตามโครงสร้างชุมชนดั้งเดิม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปราชญ์ชาวบ้าน ทั้งปราชญ์ผู้อาวุโสที่มีตำแหน่งผู้นำทางวัฒนธรรมของชุมชน และ ปราชญ์รุ่นใหม่ที่มีบทบาทเป็นคลังความรู้ทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยบทบาทและหน้าที่ของผู้นำทางการปกครองนั้นเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมซึ่งเป็น แหล่งที่มาของความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ หน่วยทหารชุดพัฒนา, หน่วยงานราชการระดับอำเภอ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ สื่อมวลชน ซึ่งล้วนได้สร้างความจริงเชิงอัตวิสัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะของโครงการ กิจกรรม และ ข่าวสารที่ถ่ายทอดมายังชุมชน โดยเฉพาะการสื่อสารผ่านผู้นำทางการปกครองซึ่งมีบทบาทผู้เชื่อมประสานระหว่างชุมชน กับ สถาบันทางสังคมภายนอก ในขณะที่ชุมชนเองมีคลังความรู้ทางสังคมเดิมในเรื่องวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่า ซึ่งพบว่ามีผลสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยปราชญ์ชาวบ้านมีบทบาทในการถ่ายทอดและดำรงคลังความรู้เดิม รวมทั้งได้สร้างคลังความรู้ใหม่ซึ่งเป็นการสร้างความหมายเชิงคุณค่าให้กับวัฒนธรรมของชาวอาข่า

อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่า แม้จะมีบทบาทหน้าที่ตามกฎหมาย หรือ ตามโครงสร้างทางสังคมของชุมชน แต่ผู้นำที่มีอิทธิพลทางด้านความคิดต่อบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนได้ยังต้องมี**ปัจจัยทางด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล** โดยพบคุณลักษณะร่วมที่สำคัญของปราชญ์ชาวบ้าน และ ผู้นำทางการปกครอง คือ ความสามารถในการสื่อสารทั้งภาษาไทย และ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปยังบุคคลอื่นๆ , การมีภูมิความรู้ และ มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือ รวมทั้งสามารถเป็นแบบอย่างสำหรับบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้

ปัจจัยทางด้าน **อัตวิสัยร่วมของประชาชนในชุมชน** พบว่า ทั้งผู้นำทางการปกครอง , ปราชญ์ชาวบ้าน และ ประชาชนในชุมชนมีกรอบจินตนาการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะที่สอดคล้องกัน โดยให้ความหมาย และ ความคิดเห็นต่อเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะของการทำเกษตรแบบผสมผสานภายในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ตลอดจนการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ รวมทั้งการให้ความหมายที่เชื่อมโยงกับคลังความรู้ทางสังคมเดิม โดยส่วนใหญ่เห็นว่า วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าแบบดั้งเดิม คือ เศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความจริงเชิงอัตวิสัยได้รับการถ่ายทอดไปสู่ประชาชนในชุมชนคือ **กระบวนการสื่อสาร** โดยพบว่า ผู้นำทางการปกครองใช้รูปแบบการสื่อสารที่ยังมุ่งเน้นเพียงการประกาศ และ การแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับโครงการหรือกิจกรรมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จากองค์กรต่าง ๆ ซึ่งยังขาดการสื่อสารในลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่กระตุ้นให้ประชาชนริเริ่มสร้างสรรค์โครงการ หรือ กิจกรรมร่วมกันในชุมชนบนรากฐานเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีทุนทางสังคม และ ทุนทางทรัพยากรที่ดำรงอยู่แล้ว ส่วนปราชญ์ผู้อาวุโสใช้รูปแบบการสื่อสารผ่านพิธีกรรม ประเพณี กฎจารีต ข้อห้าม ข้อปฏิบัติ และภาษิตคำสอนแบบอาข่าดั้งเดิม ในขณะที่ปราชญ์รุ่นใหม่ใช้รูปแบบการสื่อสารที่มุ่งเน้นการสร้างควมหมาย และคำอธิบายเชิงคุณค่าต่อวัฒนธรรมประเพณีของชาวอาข่า รวมทั้งการสร้างสื่อต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในด้านวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวอาข่าที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในด้านกระบวนการสื่อสาร คือ **การส่งเสริมการสร้างสื่อบุคคลต้นแบบ บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงในทุกชุมชน** เพื่อให้เหมาะสมกับข้อจำกัด และ ทุนทางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละชุมชน ส่วนใน**ด้านสื่อมวลชน** ควรเพิ่มเติมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในการประยุกต์ใช้นอกภาคเกษตรกรรม และ เศรษฐกิจพอเพียงในชั้นก้าวหน้า คือ ในระดับชุมชน ระดับองค์กร และระดับประเทศ รวมทั้งเงื่อนไขในด้านความรู้ และ การมีคุณธรรม ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้อยู่ในระดับพอเพียงอีกด้วย

Abstract

The purpose of this research is to study the roles of village philosophers and formal leaders, concerning with the objective reality construction about sufficiency economy, including classical cultures, traditions, and ways of life in Akha Communities, which conform to the concept of sufficiency economy. This qualitative research also studies the communication process and subjective reality or sufficiency economy construction of members in Akha communities by using an Ethnography approach, immersing oneself in communities. Participant observation along with in-depth interview and document research are also applied to this study. The result of this study can be concluded as a ground theory, which consists of 5 important factors of the objective reality construction about sufficiency economy, associating with the existing of social stock of classical cultures, traditions, and ways of life and leading to their sufficiency economy construction in Akha communities, as follows: (1) Community structures, roles and duties (2) Personal characteristics (3) Sources of knowledge about sufficiency economy (4) Intersubjective reality of people in communities and (5) Communication process

In term of **Community structure, roles and duties**, this study found that Akha communities have 2 types of leaders, Formal leaders who have the legal authorities and Cultural leaders who were defined as Village philosophers, both old and young generations. The roles and duties of Formal leaders associated with the social institutions that are considered as **sources of knowledge about sufficiency economy**. These formal leaders are, for instance, soldier divisions, public administration, local administration, and mass media. They constructed the objective reality about sufficiency economy via projects, activities, and news in communities, especially the communication process via formal leaders who play role as coordinators. Whereas, the role of village philosophers are to maintain and to pass on original stock of Akha cultural knowledge that conform to the concept of sufficiency economy, including new social stock of Akha cultural values. However, a factor that influences Akha members'

thoughts is **personal characteristics** of leaders such as the ability to communicate in Thai and the ability to pass on knowledge to other members, acknowledgment, credibility, and being a role model for community members.

In term of **Intersubjective reality**, the research found that formal leaders, village philosophers, and Akha members share the same subjective reality of sufficiency economy. They contextually define the term “sufficiency economy” as integrated homegrown agriculture that helps save their money and increases their income. They also define it as the new agricultural theory. This concept links to their original knowledge source. Most of them believe that their original cultures, traditions, and ways of life share the same concept of sufficiency economy. The last important factor that passes on the objective reality constructions to community members is **Communication process**. This study found that Formal leaders focus on announcement and news about sufficiency economy projects and activities from various organizations while they lack of the ability to encourage community members to create new projects or activities based on their own existing cultures by themselves. On the contrary, the old generations of village philosophers focus on Akha classical cultures, traditions, and ways of life in order to communicate to their people. The young generations of village philosophers focus on communication that helps build up their cultural values and networks. They use their cultural concrete media that conform to sufficiency economy to communicate to their people.

The suggested policy for communication process is to encourage every Akha community to have the prototype of personal media and families in order to suit their different limitations and social cost. In term of media, it is suggested to add more content about 1.) applied sufficiency economy apart from agriculture 2.) advanced sufficiency economy in community, organization, and nation 3.) knowledge and virtue, which lead to the decision and sufficient activities.

